

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för språk och litteraturer

Japanska

ÖVERSÄTTNING TILL SVENSKA AV JAPANSK ONOMATOPOETIKON I *MANGA*

Mikael Svensson

Kandidatuppsats

Vårterminen 2012

Handledare:

Yasuko Nagano-Madsen

Jag vill tacka min handledare Yasuko Nagano-Madsen för
det stöd och all den hjälp jag fått under arbetets gång.

Jag vill även tacka Martin Flyxe (numera Martin Nordeborg),
utan hans magisteruppsats om översättning av japansk
onomatopoetikon skulle den här studien inte ha varit möjlig.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
2. Problemområde.....	3
2.1 Tidigare forskning.....	3
2.2 Syfte.....	4
2.3 Frågeställningar.....	4
3. Bakgrund.....	5
3.1 Japansk onomatopoetikon.....	5
3.1.1 Morfologi.....	5
3.1.2 Syntax.....	6
3.1.3 Semantik.....	7
3.2 Manga.....	8
4. Metod.....	9
4.1 Material och avgränsningar.....	9
4.1.1 One Piece.....	9
4.1.2 Naruto.....	10
4.1.3 Death Note.....	10
4.1.4 Mästerdetektiven Conan.....	10
5. Analys.....	11
5.1 Grupp 1 – Giongo.....	12
5.2 Grupp 1 – Gitaigo.....	13
5.2.1 Adjektivisk översättning.....	13
5.2.2 Adverbiell översättning.....	13
5.2.3 Verb.....	14
5.2.4 Omskrivning.....	15
5.2.5 Substantiv.....	16
5.2.6 Utelämnande.....	16
5.3 Grupp 1 – Gitaigo + to.....	17
5.3.1 Adverbiell översättning.....	17
5.3.2 Omskrivning.....	18
5.3.3 Utelämnande.....	19
5.4 Grupp 2 – Gitaigo.....	19
5.4.1 Verb.....	19
5.4.2 Verbrötter.....	20
5.4.3 Substantiv.....	20
5.4.4 Utelämnande.....	21
5.4.5 Onomatopoetisk översättning.....	21
5.5 Grupp 3 – Giongo.....	23
5.5.1 Verb.....	23
5.5.2 Verbrötter.....	23
5.5.3 Interjektion.....	24
5.5.4 Utelämnande.....	25
5.5.5 Onomatopoetisk översättning.....	26
5.6 Jämförelse mellan mangaserier.....	27
5.7 Jämförelse mellan översättare.....	28
6. Slutsats och diskussion.....	29
7. Sammanfattning.....	33
8. Källförteckning och referenser.....	34

1. Inledning

Jag har nu studerat japanska i fyra år, både på universitet och på egen hand. Efter fyra års studier anser jag mig själv vara någorlunda välinformerad när det kommer till det japanska språket, men ingenting har fångat mitt intresse mer än vad onomatopoetikon har gjort. Sedan jag börjat lära mig och använda mig av onomatopoetiska ord har jag fått en helt annan bild av det japanska språket, det har blivit livligt och färgglatt. Nyanser jag innan inte kunnat uttrycka eller förstå, förvandlar nu mina tidigare stela och färglösa konversationer till något mer personligt och detaljrikt. Tyvärr tar i regel inte läroböcker upp onomatopoetikon, så min första riktiga kontakt med denna del av det japanska språket kom på en lektion under min tid som utbytesstudent vid University of the Ryukyus på Okinawas huvudö.

Det var på en lektion i hörförståelse som vi fick titta på ett avsnitt av en japansk tv-serie om det japanska språket. Programmet var en del av serien ”*Minna de nihonGO!*”, det japanska radio- och TV-bolaget NHKs serie om det japanska språkets egenskaper och kännetecken. Det programmet vi fick se handlade om onomatopoetikon och det var det som tände mitt intresse för onomatopoetiska ord.

I programmet deltog bland andra Naoyuki Osaka, en professor i experimentell psykologi vid Kyotos universitet. Naoyuki genomförde ett experiment för att visa hur en människas hjärna reagerar när den hör onomatopoetiska ord. Experimentet gick ut på att en person fick lyssna på olika ord samtidigt som personens hjärnaktivitet observerades. När personen hörde ord utan någon onomatopoetisk betydelse användes bara den del av hjärnan som styr hörseln, hörselcentrum, men när personen hörde ett onomatopoetiskt ord användes istället tre olika delar av hjärnan – hörselcentrum, syncentrum och rörelsecentrum. När personen i experimentet hörde *geragera warau* (att skratta högt/vilt) hörde han alltså inte bara ordet, han målade även upp en bild av en person som skrattar och såg sig själv skratta. Prof. Naoyuki Osaka kallar onomatopoetiska ord för en ”en bomb av intryck”, något jag måste hålla med om efter att ha sett det experimentet.¹

I samma program fick man även följa en grupp amerikanska översättare som jobbade med att översätta japanska manga² till engelska. Under ett av deras möten insåg man vilka svårigheter de mötte när de försökte översätta onomatopoetiska ord. De behövde översätta ord vars motsvarighet saknades i det engelska språket och samtidigt försöka behålla samma känsla som det japanska ordet gav. Detta gjorde mig intresserad av att ta reda på hur svenska översättare löser samma problem.

¹ *Minna no nihonGO!*, Avsnitt 6, Nihon Housou Kyoukai (NHK), 2010-05-13.

² Se 3.2 Manga

2. Problemområde

2.1 Tidigare forskning

Den japanska onomatopoetikonen har länge varit ett populärt ämne och har ofta varit ett föremål för forskning. Inte all forskning handlar om just översättning av japanska onomatopoetiska ord. Bland andra har till exempel lingvister såsom Hisao Kakehi³, Eleanor Jordan⁴ och Ikuhiro Tamori⁵ och Lawrence Schourup⁶ skrivit studier om jämförelser mellan japanska och engelska onomatopoetiska ord för att undersöka likheter och skillnader mellan de båda språken.

En stor mängd av studierna om den japanska onomatopoetikonen handlar om hur dessa ord översätts till ett annat språk. En stor del av dessa studier handlar om översättning till engelska, där bland andra Mitsuaki Hayase⁷ och Bert Edström⁸ studerat engelska översättningar av japanska onomatopoetiska ord i Yasunari Kawabatas *Yukiguni*, men det finns även studier som behandlar översättningar till andra språk än engelska. Bland övriga språk finns bland andra Hiroko Inose⁹, som skrivit en studie om hur onomatopoetiska ord från Haruki Murakamis *Supuutoniku no koibito* översätts till spanska och engelska.

Till grund för det här arbetet har jag valt att använda mig av Martin Flyxes¹⁰ magisteruppsats om översättning av japanska onomatopoetiska ord i skönlitteratur till svenska. Flyxe har i sin studie analyserat 275 översättningar av onomatopoetikon tagna ur Yoshimoto Bananas *Kicchin*, Endo Shusakos *Sukyandaruru* och Miyazawa Kenjis *Nametokoyama no kuma*, *Shishi odori no hajimari* och *Yodaka no hoshi*.

Flyxe skriver i sitt arbete att en av anledningarna till att översättningar av onomatopoetiska ord ibland utelämnas kan bero på att onomatopoetikon i svenskan har en något barnslig nyans, och att onomatopoetiska ord i svenskan till största delen består av interjektioner och substantiv.¹¹

3 Kakehi, Hisao. *Onomatopoetic Expressions in Japanese and English*. Proceedings of the XIIIth International Congress of Linguistics, Tokyo, 29/8-4/9 1982

4 Jordan, Eleanor. *Giseigo-gitaigo to Eigo*. Nichi-Eigo Hikaku Kouza 4, 1982

5 Tamori, Ikuhiro och Schourup, Lawrence. *Onomatope- Keitai to Imi*. Kuroshio Shuppan, Tokyo, 1999

6 Se not 6

7 Hayase, Mitsuaki. *Eigoyaku wo tooshite mita nihongo no giseigo no tokuchou*. Kansai Gaikokugo Daigaku Kenkyuu Ronshuu, No. 28, 1978

8 Edström, Bert. *Japanese Onomatopoetic Words- a Research Note*. Orientaliska Studier, No. 65, Stockholm, 1989

9 Inose, Hiroko. *Translating Japanese onomatopoeia and mimetic words*. Sendeban, No. 20, Universidad de Granada, Granada, 2009

10 Flyxe, Martin. *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish- with focus on lexicalization*. Göteborgs Universitet, 2001

11 Ibid, s. 32

I sin analys identifierar Flyxe sex översättningsmetoder som översättarna använder sig av vid översättning av japanska onomatopoetiska ord: Översättningar till adjektiv, adverb, verb, parafra, onomatopoetiska översättningar samt utelämnningar.¹²

I den här studien kommer en analysmetod snarlik den metod som Flyxe använde sig av i sin studie att användas, bortsett från fokuset på lexikalisering. Ett av målen med arbetet kommer sedan att vara att ta reda på om översättningsmetoderna skiljer sig åt mellan översättare av skönlitteratur och översättare av manga.

2.2 Syfte

Målet med min uppsats är att skapa en klarare bild av hur japanska onomatopoetiska ord i manga översätts till svenska, ett språk som är betydligt fattigare i onomatopoetiska ord än japanskan. Jag vill även ta reda på om en viss form eller ordklass har en tendens att användas oftare än andra eller om några onomatopoetiska ord skapar större problem än andra.

Vidare hoppas jag, genom en jämförelse mellan mangaböckerna och en jämförelse mellan översättare, få en bild av hur mängden onomatopoetiska ord varierar från serie till serie och om vissa översättare har en tendens att använda en översättningsmetod mer än en annan.

Till slut hoppas jag att, genom en jämförelse mellan Martin Flyxes resultat i sin magisteruppsats och resultaten av den här studien, kunna skapa en bild av hur översättningsmetoderna skiljer sig åt mellan översättare av skönlitteratur och manga.

2.3 Frågeställningar

- Används någon form eller ordklass mer än andra i de svenska översättningarna?
- Skapar någon typ av onomatopoetiska ord större problem än andra?
- Skiljer sig översättningsmetoderna åt mellan översättare av skönlitteratur och manga?
- Skiljer sig mängden onomatopoetiska ord åt mellan mangaböckerna?
- Hur skiljer sig översättningsmetoderna åt mellan översättarna?

¹² Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 29

3. Bakgrund

3.1 Japansk onomatopoetikon

Den japanska onomatopoetikonen delas vanligtvis in i två huvudgrupper, *giongo* och *gitaigo*. Den första gruppen, *giongo*, är det som vi normalt menar när vi säger onomatopoetikon, ord som imiterar ljud.¹³

Exempel på *giongo*:

don – ljudet av en explosion

kii – ett gnisslande ljud

hihin – ljudet av en häst

gorogoro – ljudet av åska

Den andra gruppen, *gitaigo*, liknar ofta *giongo* till formen, men istället för att imitera ljud används dessa till att beskriva t.ex. utseende, en situation eller känslor.¹⁴

Exempel på *gitaigo*:

shiin – tystnad

gochagocha – osorterat, i en röra

jirojiro – stirra på något/någon

kutakuta – vara helt slut, uttröttad

3.1.1 Morfologi¹⁵

Majoriteten av de japanska onomatopoetiska orden står vanligtvis i någon av följande tre former, där C står för konsonant, V för vokal, Q för moraisk konsonant (litet *tsu*), N för moraisk nasal (*n*) och () innehåller frivilliga beståndsdelar:

1. Reduplikation (t.ex. *gorogoro*, *jirojiro*)
2. CV(Q/N)CV ri (t.ex. *hikkari*, *kachiri*, *bonyari*)
3. CV(CV)Q/N (t.ex. *pa'*, *batan*, *goro'*)

13 Fukuda, *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*, s. 20

14 Ibid, s. 20

15 Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 3

3.1.2 Syntax¹⁶

En av de mest vanligt förekommande användningarna av japansk onomatopoetikon är som sättsadverb likt nedan:

*Pekopeko to atama wo sageru*¹⁷

Att buga gång på gång.

Även adverbliella användningar i form av resultativa adverb är en vanligt förekommande användning och skrivs då med partikeln *ni* snarare än *to* likt nedan:

*Berobero ni naru*¹⁸

Att bli väldigt alkoholpåverkad.

Utöver användningar som sättsadverb och resultativa adverb förekommer även onomatopoetiska ord med en användning som gradadverb och frekvensadverb. Dessa användningar är dock mindre vanligt förekommande än de två tidigare. När ett onomatopoetiskt ord används som ett gradadverb tar den formen av CVQ/NCV *ri* (t.ex. *mekkiri*, märkbart) eller någon av de upprepande formerna CVCV eller CVN (t.ex. *mekimeki*, anmärkningsvärt och *dondon*, stadigt).

Japanska onomatopoetiska ord användes också ofta verbiellt som en del av ett kombinerat verb. Den vanligaste verbiella användningen är tillsammans med *suru* (t.ex. *sukatto suru*¹⁹, känna sig utvilad/lättad), men andra verb som till exempel *tsuku* används också (t.ex. *betto tsuku*, bli klibbig). Onomatopoetiska ord av typen *giongo* används väldigt sällan tillsammans med *suru*, däremot kan en stor del av orden i gruppen *gitaigo* användas med *suru*.

Det förekommer även att japanska onomatopoetiska ord används adjektiviskt, antingen följt av kopulan *da* (t.ex. *hetoheto da*, vara uttröttad) eller i en adjektivsats följt av partikeln *no* (t.ex. *buyobuyo no onaka*, en slapp mage).²⁰

16 Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 3

17 Fukuda, *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*, s. 30

18 Ibid, s. 31

19 Ibid, s. 30

20 Ibid, s. 31

3.1.3 Semantik²¹

Genom att titta på de ljud som det onomatopoetiska ordet består av kan man få en idé av vad ordet betyder utan att vända sig till en ordbok. Nedanför beskrivs de mest vanligt förekommande ljuddelarna.

Tonlösa och tonande konsonanter

Onomatopoetiska ord med tonlösa konsonanter används främst till att beskriva saker som är lätta, tysta, små, rena eller lent, medan ord med tonande konsonanter istället används till att beskriva något tungt, stort, smutsigt eller strävt. Till exempel kan det tonlösa *sarasara* användas till att beskriva silkeslent hår, medan det tonande *zarazara* istället passar bättre till att beskriva exempelvis en grov och sträv yta.

Gemination

Ord som slutar med gemination och assimileras till konsonanten *t* i partikeln *to* ger en känsla av en plötslig och snabb rörelse eller förändring. Ett exempel på gemination är *patto kieta*, (han) försvann plötsligt.

Ord som slutar på *n*

Ord som slutar på ett nasalt *n* ger först och främst ordet en känsla av att ljudet ekar eller återkastas, men de kan också föra med sig en känsla av att handlingen är avslutad. Ett exempel är *batan*, ljudet av något stort och tungt som kolliderat med ett annat föremål och skapat ett högt och ekande ljud.

Reduplikation²²

När ord vars ljud eller stavelser upprepas, t.ex. *kudokudo*, används till att beskriva ljud, handlingar eller rörelser, syftar de oftast på något som repeteras eller något som sker i följd. När de används till att beskriva en situation syftar det oftast på något som blivit statiskt eller något som fortsätter oförändrat under en tid, t.ex. *kutakuta*, vara helt slut.

Långa vokaler

Långa vokaler i onomatopoetiska ord uppfyller två funktioner, dels ger det en känsla av kontinuitet och förlängning, och dels betonar det ordet. Till exempel används ofta den förlängda versionen av *shinto*, tystnad, som förstärker ordet och ger en känsla av en påtaglig tystnad.

21 Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 4

22 Fukuda, *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*, s. 22-23

3.2 Manga

Manga är det japanska ordet för serietidning, men då Japans manga och västvärldens serietidningar skiljer sig mycket från varandra använder vi det ordet när vi specifikt menar serietidningar från Japan eller serietidningar som är skrivna som japanska serietidningar. Till att börja med så läser man manga, för oss sett, bakifrån och till skillnad från västerländska serietidningar kan det ibland vara svårt att förstå i vilken ordning man ska läsa rutorna. Bilderna i en japansk manga är dessutom i regel mycket mer detaljrika än bilderna i en västerländsk serietidning.²³

I väst anses serietidningar främst vara för barn och ungdomar, men i Japan finns det manga för alla åldrar. *Shounen manga* är manga riktad mot yngre pojkar, *shoujo manga* är manga riktad mot yngre flickor, *seinen manga* är manga riktad mot vuxna män och *josei manga* är manga riktad mot vuxna kvinnor. Utöver dessa huvudgrupper finns även mindre och mer specialiserade genrer.²⁴

I Japan har manga uppnått en väldigt stor popularitet, något som man märker direkt när man går in i en bokaffär. Många bokaffärer har hela våningar dedikerade till manga och det finns så kallade manga caféer, där man för en avgift kan sitta och läsa all manga som caféet har att erbjuda. Även i Sverige blir manga alltmer populärt och antalet mangaböcker som finns översatta till svenska ökar ständigt.

23 Johnson-Woods, Toni. *Manga: An Anthology of Global and Cultural Perspectives*. Continuum Intl., NY, 2010, s. 7

24 Ibid, s. 8

4. Metod

Jag har till det här arbetet hämtat exempel på japanska onomatopoetiska ord från fyra japanska mangaböcker och analyserat dess översättningar till svenska hämtade från motsvarande svenska mangaböcker. Dessa exempel har jag valt att dela in i tre grupper baserat på ordens användning i mangaböckerna.²⁵

Jag kommer även att jämföra hur mängden och användningen av onomatopoetikon skiljer sig i de serier jag valt att använda till det här arbetet, samt om översättningsteknikerna hos de olika översättarna skiljer sig från varandra.

4.1 Material och avgränsningar

För att hitta så många exempel på onomatopoetiska ord som möjligt har jag valt att använda mig av manga som material till den här uppsatsen. Även om författare av skönlitteratur också använder sig av onomatopoetikon så är mängden av dessa ord generellt sett mycket lägre. Ett problem är dock att manga i Sverige fortfarande inte är särskilt utbredd eller populärt, vilket ger ett begränsat utbud av titlar att välja mellan. Det hade varit intressant att kunna jämföra manga med olika målgrupper, t.ex. manga riktat mot en yngre eller äldre publik, eller att jämföra olika översättningar av samma verk.

Mangan som finns översatt till svenska idag är i princip alla *shounen manga*, det vill säga manga riktat mot yngre pojkar. Det finns någon enstaka manga riktad mot yngre flickor och vuxna, men då utbudet inte är tillräckligt stort för en rättvis jämförelse har jag valt att enbart använda mig av *shounen manga*. Jag har plockat ut sammanlagt 655 exempel av onomatopoetiska ord från Eiichiro Odas "One Piece", Masashi Kishimotos "Naruto", Tsugumi Ohba (författare) och Takeshi Obatas (tecknare) "Death Note" samt Gosho Aoyamas "Mästerdetektiven Conan".

4.1.1 One Piece

Eiichiro Odas "One Piece" är en äventyrsserie som utspelar sig under en tid då pirater härskar över haven. Huvudperson är pojken Ruffy (Luffy i den japanska versionen), som har som mål att bli kungen av alla pirater och för att uppnå det målet ger sig ut för att leta efter skatten som den stora piraten Gol D. Roger lämnat efter sig. I den fiktiva världen som One Piece utspelar sig i, finns en rad olika "djävulsfrukter", som till priset av att man förlorar sin simförmåga ger en övernaturliga krafter. Ruffy äter en av dessa frukter som gör att hans kropp blir lika elastisk som gummi.

One Piece översätts av Simon Lundström och ges ut av Bonnier Carlsen.

²⁵ Se 5. Analys

4.1.2 Naruto

Masashi Kishimotos actionserie ”Naruto” handlar om ninjan Uzumaki Narutos äventyr och strävan efter att bli *Hokage*, ledaren över ninjabyn Konoha, där Naruto kommer ifrån. Tolv år innan mangans historia börjar, attackerar Konoha av en demonräv med nio svansar. För att rädda byn förseglar den dåvarande *Hokage* räven inuti ett nyfött barn, Uzumaki Naruto. Då människorna i byn såg Naruto och demonräven som en och samma varelse var han illa omtyckt genom hela sin uppväxt, men synen på Naruto förändras ju starkare och modigare han blir.

Naruto översätts av Magnus Johansson och ges ut av Bonnier Carlsen.

4.1.3 Death Note

”Death Note”, skriven av Tsugumi Ohba och tecknad av Takeshi Obata, är en thrillerserie och handlar om Light Yagami, en student som upptäcker en övernaturlig anteckningsbok kallad ”Death Note”. Med anteckningsboken, som dödsguden Ryuk tappat på jorden, kan man döda människor genom att skriva ner deras namn i boken, så länge som man vet hur personen ser ut. Vi får följa Light Yagamis försök till att skapa en värld utan ondska, samtidigt som han måste slåss mot detektiven L, som försöker att stoppa honom.

Death Note är översatt av Kami Anani och ges ut av Egmont Kärnan AB.

4.1.4 Mästerdetektiven Conan

Gosho Aoyamas deckarserie ”Mästerdetektiven Conan” handlar om den väldigt smarta gymnasiedetektiven Shinichi Kudo, som blir förgiftad med ett gift som gör att hans kropp krymper till storleken av lågstadielev, men som inte påverkar hans intellekt. För att få tag på de skyldiga och på så sätt hitta motgiftet mot det gift han fått i sig, fortsätter han att lösa brott under namnet Conan Edogawa. För att dölja sin identitet flyttar Conan in hos sin klasskompis Ran och hennes pappa Kogoro Mori, som äger en detektivbyrå. Conan hjälper Kogoro att lösa fallen, men för att inte dra uppmärksamhet åt sig själv får han det att framstå som att Kogoro gjorde allting själv.

Mästerdetektiven Conan är likt Naruto översatt av Simon Lundström och ges ut av Egmont Kärnan AB.

5. Analys

Till analysen har de onomatopoetiska orden delats in i tre grupper baserat på deras användning i mangaböckerna. Anledningen till indelningen i dessa tre grupper är, att alla tre grupper för med sig olika problem för översättaren och att det kan vara av intresse att se hur översättningen förändras beroende på vilken användning det onomatopoetiska ordet har i texten.

Grupp 1 består av exempel på onomatopoetikon från pratbubblorna i mangaböckerna. Både *giongo* och *gitaigo* finns med i grupp 1.

Grupp 2 består enbart av *gitaigo* som förekommer i bakgrunden av mangaböckerna och ger en betydande beskrivning av vad som sker.

Grupp 3, som grupp 2, består också av onomatopoetiska ord som finns i bakgrunden, men består enbart av *giongo*, ljudhärmande ord.

Sammanlagt har 655 exempel på onomatopoetiska ord hämtats ur de utvalda mangaböckerna och exemplen har delats upp på följande sätt:

Tabell 1. Indelning av onomatopoetiska ord i grupper

Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Totalt
69	122	464	655

Onomatopoetiska ord tillhörande grupp 3 var den klart vanligaste sorten av onomatopoetikon och klart visar hur mycket onomatopoetiska ord som används i bakgrunden av japanska mangaböcker.

Indelat i *giongo*, *gitaigo* och *gitaigo+to* ser det ut på följande vis:

Tabell 2. Indelning av onomatopoetiska ord i typer

Giongo	Gitaigo	Gitaigo+to	Totalt
467	178	10	655

Till skillnad från Flyxes studie av översättning av onomatopoetikon i skönlitterära verk, där över 90%²⁶ av de onomatopoetiska orden var av typen *gitaigo*, var *giongo* den mest vanligt förekommande typen onomatopoetikon i manga.

²⁶ Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 10

I analysdelen kommer följande förkortningar användas:

OP = One Piece

NA = Naruto

DN = Death Note

MC = Mästerdetektiven Conan

Adj. = Adjektivisk översättning

Adv. = Adverbiell översättning

Ver. = Verb

VR. = Verbrot (t.ex. gnugg, tugg från gnugga resp. tugga)

Oms. = Omskrivning (där översättning skett med t.ex. parafrafer)

Sub. = Substantiv

Int. = Interjektion

Ono. = Onomatopoetisk översättning

Ute. = Utelämnande

5.1 Grupp 1 – Giongo

I grupp 1 påträffades bara tre exempel av *giongo*, två av vilka som utelämnades och en översattes genom en omskrivning.

1. *i, iya, " paki' " to iu oto ga, shita, kamo?* (DN s. 92)

Fast.. Ja, det kanske lät som när man bryter av en bit choklad.. (s. 92)

I det här exemplet har översättaren valt att bygga in det onomatopoetiska ordet i en omformulering baserat på tidigare information i samma konversation. *Paki'* användes i texten just för att beskriva ljudet som uppstår när man bryter av en bit choklad.

2. *hitotsu nokorazu baribari kutteta yo* (OP s. 101)

Han åt varenda smula! (s. 99)

3. *ushiro kara atama wo gaan to..* (MC s. 46)

.. och så kom han bakifrån .. (s. 46)

I det första exemplet har översättaren valt att inte översätta *baribari* och nämner inte hur maten åts eller vilka läten som uppstod. På samma sätt utelämnas *atama wo gaan to* i det andra exemplet och det konstateras bara att någon kom upp bakifrån, att personen i fråga blev slagen framgår inte.

5.2 Grupp 1 – Gitaigo

Nästan 80% (55 av 69) av de onomatopoetiska orden i grupp 1 tillhör *gitaigo* och de översattes enligt följande:

Tabell 3. Översättning av grupp 1 *gitaigo*

Adj.	Adv.	Ver.	Oms.	Sub.	Ute.
11	8	12	12	2	10

5.2.1 Adjektivisk översättning

4. *ore wa aa iu koshinuke miru to mukamuka shite kun da* (OP s. 43)
När jag ser såna där fegisar blir jag så irriterad (s. 41)
5. *nanka zokuzoku shite kita yo.* (DN s. 115)
Nu börjar det bli spännande.. (s. 115)
6. *yuukaihan he no taisho de sore ga yori hakkiri shimashita* (MC s. 115)
Det blev uppenbart när du hanterade kidnappningen (s. 115)

Ovanstående tre exempel är alla översatta i form av perfekt particip, verbets adjektivform. Sex av de elva onomatopoetiska orden som översattes adjektiviskt i den här gruppen översattes med hjälp av den formen.

7. *mesu no shiro no sukasuka shita shinigami* (DN s. 99)
Den där rangliga vita dödsguds-honan (s. 99)

I det här exemplet används *shita* för att göra om *sukasuka* till ett adjektiv²⁷ och det översätts även till svenska i form av ett adjektiv.

5.2.2 Adverbiell översättning

8. *hakkiri iu to da* (NA s. 181)
Ärligt talat.. (s. 179)
9. *boku ha ano nooto no shoyuuken wo mou hakkiri houki shita shi..* (DN s. 153)
Jag avsade mig rätten till häftet klart och tydligt och .. (s. 153)

²⁷ Hamano, Shoko. *The Sound-Symbolic System of Japanese*. CSLI Publications, USA, 1998, s. 19

10. *nihon no sabaki wo itsumo yori shikkari yatte kure tte koto da* (DN s. 54)

Jag vill att du avrättar kriminella i Japan mer effektivt än vanligt (s. 54)

11. *mada shikkari nooto wo motteru koto da na* (DN s. 72)

Håll i häftet ordentligt nu (s. 72)

I ovanstående exempel förekommer både *hakkiri* och *shikkari* två gånger var och översätts utan problem svensk motsvarighet. Båda *hakkiri* och *shikkari* är högt lexikaliserade onomatopoetiska ord och är så pass vanliga att de blivit mer som ett vanligt ord snarare än ett onomatopoetiskt.

12. *ima nara mada SE333 bin ni girigiri ma ni aimasu* (DN s. 44)

Vi kan nog fortfarande hinna med flyg SE333 (s. 44)

I det här exemplet har översättaren valt att översätta *girigiri* med *nog*, istället för att använda exempelvis *precis*, något som ger den svenska översättningen en större fokus på osäkerheten om de hinner med eller inte.

5.2.3 Verb

13. *umi ni pukapuka uite herahera yatteru kaizoku ga sanzoku-sama ni tatetsuku to wa warawaseru!!* (OP s. 38)

Skulle ett gäng fån-pirater som guppar omkring på sjön sätta sig upp mot oss rövare?! (s. 36)

14. *nani yoo, hito no kao jirojiro michattee..* (MC s. 14)

Och vad går du och stirrar på? (s. 14)

15. *dassee, gaki no koro fuku ga pittari da ze..* (MC s. 55)

Åh fy f-n! Mina gamla kläder passar! (s. 55)

16. *roujin no koe mo, kodomo no koe mo, otoko mo onna mo, sore hitotsu de bacchiri ja!!* (MC s. 123)

Gamlingar, barnröster, mansröster, kvinnoröster, den fixar allt!

Samtliga fyra ovanstående exempel översattes med presensformen av verbet, en form som användes vid nästan hälften (5 av 12) av alla översättningar till verb i den här gruppen. I de här exemplen följs även två av verben av adverb, ”guppar omkring” samt ”fixar allt”. Det första exemplet innehåller även ett andra onomatopoetikon, *herahera*. Översättaren har här valt att översätta det onomatopoetiska ordet till en del av ett sammansatt ord, fån-pirater.

17. *michi no mannaka wo urouro shiyagatte!!* (MC s. 51)

Stå inte mitt i körbanan!! (s. 51)

Här har översättaren valt att översätta *urouro* enbart som ”stå”, något som inte för fram känslan *urouro* ger, att gå omkring utan något direkt mål.²⁸ Verb som exempelvis ”driva” skulle möjligtvis ge en större rättvisa åt *urouro*.

18. *oi, shikkari shiro!!* (MC s. 39)

Vakna! Svara oss! (s. 39)

19. *higaisha no mimoto ga wakareba, hakkiri suru sa..* (MC s. 143)

Det lär vi veta när vi tar reda på hans identitet (s. 143)

Shikkari och *hakkiri*, som innan har översatts som adverb, översätts här istället till verb.

5.2.4 Omskrivning

Omskrivningar var den översättningsmetod som översättarna använde sig mest av (18 av 69) vid översättning av onomatopoetiska ord tillhörande grupp 1. Genom exempelvis parafraaser lyckas översättarna ge en bättre bild av vad det onomatopoetiska ordet vill säga.

20. *futari no nigaoe wo rojaa-shi ni misete mo sokkuri da to* (DN s. 114)

Vi visade skisserna för Roger som sa att de liknar dem på pricken (s. 114)

21. *tsugou ga ii na. SE333 bin girigiri ni futari de kakekome* (DN s. 44)

Bra, ta SE333 då, men vänta till sista minuten och rusa sedan till gaten (s. 44)

I ovanstående exempel lyckas översättarna med en mer beskrivande och detaljrik översättning genom användningen av parafraaser. *Girigiri*, som innan översattes med fokus på den osäkerhet ordet för med sig, översätts här istället mer ordagrant relaterat till tiden.

22. *motamota shitetara ore ga shinu janai ka* (DN s. 101)

Om det tar för lång tid kommer jag ju att dö (s. 101)

23. *uun, amari, hakkiri shimasen ne..* (MC s. 73)

Vaa? Ja, det hjälper ju inte så mycket.. (s. 73)

24. *jichou, shikkari shite kudasai* (DN s. 9)

Du måste försöka lugna ner dig, chefen (s. 9)

²⁸ Akutsu, Satoru. *giongo gitaigo, e de wakaruu*. ALC Press, Tokyo, 1994, s. 37

25. mata *muchakucha na koto wo .. !* (OP s. 122)

Han är helt galen...! (s. 120)

Här väljer översättarna att använda en mer indirekt översättningsmetod och får på så sätt fram, likt de föregående översättningarna med parafrafer, en mer naturlig och passande översättning.

5.2.5 Substantiv

26. *nanimono ka wa shiranai ga, keisatsu ga kita totan ni, anna ni orooro suru no wa hen da!!* (MC s. 31)

Om de varit skyldiga skulle de försökt dölja sin nervositet när polisen kom.

27. *umi ni pukapuka uite herahera yatteru kaizoku ga sanzoku-sama ni tatetsuku to ha warawaseru!!* (OP s. 38)

Skulle ett gäng fån-pirater som guppar omkring på sjön sätta sig upp mot oss rövare?!

Endast i 2 fall av 69 användes substantiv som metod vid översättning av grupp 1 ord och var med andra ord den mest ovanliga metoden. I första exemplet översattes *orooro* direkt som ett vanligt substantiv, medan i *herahera* i andra exemplet tog formen av ett sammansatt ord, fån-pirater, tillsammans med det substantiv som *herahera* modifierade.

5.2.6 Utelämnande

I 10 fall av 55 utelämnades det onomatopoetiska ordet helt i översättningen och var den näst vanligaste metoden vid översättning av *gitaigo* tillhörande grupp 1.

28. *sukoshi demo sakaraeba sugu shikei de minna bikubiku shite iru no* (OP s. 102)

Så fort man säger nåt, hotas de med dödsstraff (s. 100)

I den här översättningen konstateras det bara att om man går emot ledaren så hotas man med dödsstraff, men att befolkningen av den anledningen är rädda framgår inte i översättningen.

29. *orochimaru no jouhou wo kossori danzou-sama ni okuru yakume..* (NA s. 63)

Jag skulle även rapportera Orochimarus aktiviteter till Danzo (s. 61)

Här får vi enbart reda på att personen ”Jag”s uppdrag är att rapportera om Orochimarus aktiviteter. Sättet som rapporteringen ska ske på, *kossori*²⁹, att göra något i smyg är dock utelämnat. Att t.ex. ta med ”i smyg” i översättningen skulle möjligtvis ge en mer passande översättning.

²⁹ Akutsu, *giongo gitaigo, e de wakaruru*, s. 62

30. *fukaoi sureba barabara ni sarete jikkentai ni naru no ga ochi da yo* (NA s. 74)

Gå i vägen för honom och ni kommer att sluta som hans försökskaniner. (s. 72)

Som i det förra exemplet där sättet något ska göras på utelämnades, utelämnas här det faktum att de kommer att bli lemlästade innan de blir försökskaniner.

31. *chicchai koro kara ijiwaru de itsumo jishin tappuri de..* (MC s. 64)

Jag har känt honom jättelänge. Han är retsam och självgod. (s. 64)

32. *reedaa de shikkari otte moratte kamaimasen* (DN s. 50)

Ni får gärna följa oss på radarn (s. 50)

I det första exemplet konstateras det bara att ”han” är självgod, men *tappuri*³⁰, som används för att beskriva en stor mängd av något, har helt utelämnats. ”Full av självgodhet” skulle kunna ha använts för att ge den bilden.

I det andra exemplet skulle *shikkari* kunna översättas till bland annat ”noggrant” och på så sätt få en betydelse närmare den japanska.

5.3 Grupp 1 – Gitaigo + to

11 av de 69 onomatopoetiska orden i grupp 1 var av typen *gitaigo + to* och översattes enligt följande:

Tabell 4. Översättning av grupp 1 *gitaigo + to*

Adv.	Oms.	Ute.
3	4	4

5.3.1 Adverbiell översättning

33. *boku ni wa mada hakkiri to wa wakaranai* (NA s. 140)

Jag förstår det ännu inte helt och hållet (s. 138)

Här dyker återigen *hakkiri* upp, den här gången tillsammans med *to*. Översättningen ger en känsla av att personen ”Jag” förstår det till viss del men inte fullt ut, något som fångar betydelsen av *hakkiri* på ett bra sätt när det används på ovanstående sätt.

³⁰ Akutsu, *giongo gitaigo, e de wakaruru*, s. 106

34. *wakattara sassato kono nawa wo toke!!* (OP s. 145)

Jaja, men ta loss repet först! (s. 143)

I den här översättningen lägger översättaren vikt på att handlingen ska ske före allt annat, som också ger *sassato* en rättvis översättning.

35. *boku ga tsukutta fune desu. ni nen kakatte kotsukotsu to* (OP s.70)

Jag har byggt den, lite i taget, i två år. (s. 68)

Översättaren använder sig här av en adverbieäll bisats för att ge en så nära översättning av *kotsukotsu to* som möjligt.

5.3.2 Omskrivning

Vid fyra översättningar av *gitaigo + to* användes omskrivningar för att ge en bättre bild av vad det onomatopoetiska ordet ville säga.

36. *assari to.* (DN s. 129)

Han försökte inte ens förneka det. (s. 129)

Det här exemplet är ett bra exempel på hur mycket information och vilken känsla ett onomatopoetiskt ord kan ge.

37. *nani bosatto shite yagaru!!* (OP s. 151)

Vad står ni och glör för? (s. 149)

38. *bootto shiteru to oyaji ni iitsukerareru ze* (OP s. 98)

Står du där och glör så säger någon till farsan (s. 96)

”Stå och glör” används här till två olika onomatopoetikon, *bosatto* och *bootto*, som båda har en betydelse lik *bonyari*³¹. Båda två för med sig en känsla av tanklöshet, något som inte reflekteras i den svenska översättningen. Adverb som ”frånvarande” eller ”tankspritt” skulle kunna användas för att framhäva den nyansen.

31 Akutsu, *giongo gitaigo, e de wakaruru*, s. 33

5.3.3 Utelämnande

Onomatopoetiska ord i formen *gitaigo* + *to* verkar ha gett översättarna flest problem, då hela 4 fall av 11 slutade med ett utelämnande.

39. *tottoto soitsura wo shimatsu shiro!!* (OP s. 151)

Gör köttfärs av dem!! (s. 149)

40. *sassato san-oku en youi shinai to, gaki ha bukkorosu ze..* (MC s. 87)

Tre hundra miljoner, annars ryker lillan! (s. 87)

I de här exemplen har både *tottoto* och *sassato*, som båda har en koppling till tid och fart, utelämnats helt. Användning av t.ex. ”på direkten” eller ”genast” skulle kunna bidra till en bättre bild av vad som vill sägas.

5.4 Grupp 2 – Gitaigo

Grupp 2 består enbart av *gitaigo* som hittats i bakgrunden av mangateckningarna. Dessa onomatopoetiska ord har blivit översatta på följande vis:

Tabell 5. Översättning av grupp 2 *gitaigo*

Ver.	VR.	Sub.	Ute.	Ono.
2	36	1	44	39

Onomatopoetiska översättningar eller översättningar med hjälp av verbens rötter var de klart vanligaste översättningsmetoderna vid översättningar av grupp 2 onomatopoetiska ord. Eftersom vi både i svenskan och engelskan ofta förlitar oss på verb för att förmedla information, lyckas översättarna med hjälp av verbrötter ge en mer djupgående och detaljrik översättning. Vidare lämnades en förhållandevis stor mängd ord (44 av 122) oöversatta.

5.4.1 Verb

41. *koron* (DN s. 175)

RULLA (s. 175)

42. *buru'* (DN s. 187)

DARRA (s. 187)

Två intressanta översättningar återfanns i ”Death Note”, där översättaren valt att översätta två onomatopoetiska ord direkt till verb.

5.4.2 Verbrötter

I närmare 30% (36 av 122) av översättningarna i grupp 2 användes verbets rot (t.ex. gnugg från gnugga). Översättningar av den här typen verkar kunna ge en bra bild av vad det onomatopoetiska ordet vill säga.

43. *tobotobo* (DN s. 85)

LUNK LUNK (s. 85)

44. *yoroyoro* (MC s. 170)

SVINGEL SVINGEL (s. 170)

I texten ger *gitaigo* som *tobotobo* och *yoroyoro* ovan en beskrivning av vad som sker, framförallt vid tillfällen där det är svårt att utgöra exakt vad som händer. Genom översättarnas användning av verbrötterna får man en klar bild av vad som pågår.

45. *guigui* (OP s. 116)

RYCK RYCK (s. 114)

Känslan *guigui*³² ger, att med stor kraft eller stadighet dra i något, framgår inte riktigt i översättningen. Ett utdraget ”drag” i form av ”DRAAAAAAG” skulle kunna användas för att ge en bättre bild av den ansträngning som krävs av arbetet som utförs.

46. *chira* (MC s. 14)

TITT (s. 14)

Även här lyckas översättaren med hjälp av verbroten av ”titta” ge en passande översättning till *chira*, att kasta en snabb blick.

5.4.3 Substantiv

Vid ett tillfälle användes substantiv som översättning av ett grupp 2 onomatopoetikon.

47. *shiin* (OP s. 67)

DÖDSTYSTNAD (s. 65)

Ett av de onomatopoetiska orden som skapar flest problem vid översättning ska vara *shiin*, tystnad.³³ I det här fallet ger översättningen i form av ett substantiv en beskrivande och klar bild av vad som pågår i mangan.

32 Fukuda, *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*, s. 99

33 *Minna no nihonGO!*, Avsnitt 6, Nihon Housou Kyokai (NHK), 2010-05-13.

5.4.4 Utelämnande

Många grupp 2 onomatopoetikon verkar ha skapat problem för översättarna. I över 36% (44 av 122) av fallen saknades en översättning. Då dessa ord förekom för sig själva i bakgrunden av bilden togs helt enkelt de japanska orden bort eller lämnades kvar utan översättning.

48. *hisohiso* (OP s. 86)

- (s. 84)

49. *otaota* (MC s. 56)

- (s. 56)

50. *pekopeko* (MC s. 73)

- (s. 73)

*Hisohiso*³⁴, *otaota*³⁵ och *pekopeko*³⁶ betyder ”att viska”, ”vara förvirrad” samt ”att buga gång på gång”. Här ges ingen översättning till något av orden utan läsaren får själv förstå från bilderna vad som händer.

51. *gamigami* (MC s. 73)

- (s. 73)

52. *mokumoku* (OP s. 204)

- (s. 202)

53. *zawazawa* (OP s. 135)

- (OP s. 133)

Fler exempel på grupp 2 *gitaigo* vars översättning utelämnats. Även här skulle verbens rötter fungera bra som översättning.

5.4.5 Onomatopoetisk översättning

Onomatopoetiska översättningar var den näst vanligaste metoden vid översättning av grupp 2 *gitaigo* på drygt 32%.

54. *muki!* (OP s. 9)

GRR..! (s. 7)

34 Fukuda, *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*, s. 15

35 *Kenkyusha's New Japanese-English Dictionary*. 5th Edition, CD-ROM, Kenkyusha, 2004

36 Akutsu, *giongo gitaigo, e de wakaruru*, s. 43

55. *soo'* (MC s. 80)

TSSS (s. 80)

56. *niya* (OP s. 5)

HE, HE, HE (s. 3)

En av de vanligare användningarna av onomatopoetiska översättningar var för att visa känslor såsom glädje, missnöje och ilska som ovan.

57. *pota* (MC s. 179)

DRIPP! (s. 179)

Pota, från *potapota*³⁷, ljudet av en tunn droppande vätska, översätts här med ”DRIPP!”. Översättningen kommer det ursprungliga ordet väldigt nära och ger en bra bild av ett lätt droppande.

58. *zorozoro* (NA s. 54)

SWISH SWISH (s. 52)

59. *sutasuta* (NA s. 45)

SHUFF SHUFF (s. 43)

60. *paku'* (OP s. 193)

SNAPP! (s. 191)

17 av de 39 onomatopoetiska översättningarna är ord direkt tagna eller klart inspirerade av det engelska språket. *Swish*³⁸ är det engelska ordet för ett väsande eller prasslande ljud, till exempel ljudet av vinden. ”SHUFF SHUFF” kommer från ordet *shuffle*³⁹, rota igenom något hastigt och ”SNAPP!” kommer från engelskans *snap*⁴⁰, ett plötsligt och hörbart bett från ett djur.

61. *tenten* (MC s. 78, 97)

BOING BOING (s. 78, 97)

62. *tokotoko* (MC s. 75)

TAP TAP (s. 75)

37 Hamano, *The Sound-Symbolic System of Japanese*, s. 125

38 *Oxford Dictionary of English*, Oxford University Press, 2003 [Elektronisk upplaga i CASIO XD-GW9600]

39 Ibid

40 Ibid

63. *sarasarasara* (NA s. 102)

SWISH SWISH SWISH (s. 100)

64. *garagara* (NA s. 120)

KLAKK KLAKK (s. 118)

Fler exempel på översättningar hämtade från engelskan. ”KLAKK KLAKK” kommer från engelskans *clack*⁴¹, ett skarpt ljud eller en serie av ljud och beskriver här ljudet av ett ras.

5.5 Grupp 3 – Giongo

Grupp 3 består av *giongo* som hittats i bakgrunden till bilderna. Över 70% av de onomatopoetiska orden som hittades i de fyra mangaböckerna tillhör den här gruppen och översattes på följande vis:

Tabell 6. Översättning av grupp 3 *giongo*

Ver.	VR.	Int.	Ute.	Ono.
1	72	3	71	318

Likt de onomatopoetiska orden i grupp 2 var även här onomatopoetiska översättningar och översättningar med hjälp av verbens rötter de absolut vanligaste metoderna. *Giongo* tillhörande grupp 3 används oftast för diverse ljudeffekter och översätts oftast som ljud som beskriver scenen.

5.5.1 Verb

Vid ett tillfälle översattes det onomatopoetiska ordet som ett verb.

65. *goso'* (DN s. 36)

SKRAMLA (s. 36)

5.5.2 Verbrötter

Översättningar med verbrötter var den näst vanligaste översättningsmetoden i grupp 3 *giongo* på över 15% av alla översättningar.

66. *poripori* (MC s. 141)

KRAFS KRAFS (s. 141)

67. *hikkuhikku* (OP s. 47)

SNYFT SNYFT (s. 45)

41 Ibid

68. *garigari* (DN s. 176)

SKRAP SKRAP (s. 176)

Precis som vid översättningarna i grupp 2 *gitaigo* lyckas översättarna här med hjälp av verbens rötter att måla upp en klar bild av vad som pågår i bilderna.

69. *boribori* (DN s. 186)

TUGG TUGG (s. 186)

70. *gushagushagusha* (OP s. 95)

TRAMP TRAMP (s. 93)

Till ovanstående *boribori*⁴², ljudet av att tugga på någonting knaprigt, och *gushagusha*⁴³, i det här fallet ljudet av någon som med foten mosar något kladdigt, ges inte en helt rättvis översättning även om grundöversättningen är korrekt. Någon form av ”knapra” och ”klafsa” eller liknande skulle kunna användas istället för att komma närmare det ursprungliga ordet.

5.5.3 Interjektion

Endast vid tre översättningar av samtliga 655 ord användes på svenska en interjektion för att föra fram budskapet av ordet.

71. *bashi'* (MC s. 88)

AAJ! (s. 88)

Här har översättaren valt en mer indirekt översättningsmetod till *bashi'* (*bashitto*)⁴⁴, ljudet av ett slag med ett platt föremål, genom att på svenska använda en interjektion, som gör översättningen mer levande.

72. *ke'* (MC s. 88)

Skit! (s. 88)

73. *haaa'* (OP s. 12)

HÅFTIGT! (s. 10)

Även här ger översättningar i form av interjektioner en bra och levande översättning av de onomatopoetiska orden.

42 *Kenkyusha's New Japanese-English Dictionary*

43 Ibid

44 Ibid

5.5.4 Utelämnande

Till mer än 15% av de onomatopoetiska orden i grupp 3 *giongo* saknades en översättning.

74. *gorogoro* (OP s. 27)

- (s. 25)

75. *gyaagyaa* (OP s. 134)

- (s. 132)

76. *eisaaeisaa* (OP s. 196)

- (s. 194)

*Gorogoro*⁴⁵, ljudet av något som rullar, *gyaagyaa*⁴⁶, högljutt tjutande och skrikande, och *eisaaeisaa*⁴⁷, grymtande vid stor möda eller ansträngning, lämnas alla oöversatta av översättaren. Dessa ord ger en mer detaljerad beskrivning av vad som pågår i scenen och en översättning skulle kunna ge läsaren en djupare insikt i händelseförloppet.

77. *katsukatsukatsu* (MC s. 5)

- (s. 5)

78. *dotadotadotadota* (OP s. 203)

- (s. 201)

79. *sura'*. (OP s. 33)

- (s. 31)

Fler exempel på onomatopoetiska ord som inte översattes. *Katsukatsu*⁴⁸ och *dotadota*⁴⁹ används för att beskriva det ljud som uppstår av fotsteg och skulle kunna översättas med exempelvis verbrötterna av ”trampa”, ”klappa” eller dylikt. *Sura'* används här för att beskriva det ljud som uppstår när ett svärd snabbt dras ut ur sin skida, något som skulle kunna översättas med exempelvis vindljud.

45 Fukuda, *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*, s. 79-80

46 Ibid, s. 131

47 *Kenkyusha's New Japanese-English Dictionary*

48 Ibid

49 Ibid

5.5.5 Onomatopoetisk översättning

Av alla översättningsmetoder för grupp 3 *giongo* var onomatopoetisk översättning den absolut största metoden på närmare 70%.

80. *dooon* (MC s. 52)

BOOOM! (s. 52)

81. *batan* (MC s. 154)

SLAM! (s. 154)

82. *ta'* (MC s. 108)

WHUMP! (s. 108)

83. *basha'* (OP s. 19)

SPLASH! (s. 17)

Precis som med de onomatopoetiska översättningarna i grupp 2 *gitaigo* utgörs också en stor del av de onomatopoetiska översättningarna i grupp 3 *giongo* av engelska ord. Istället för ovanstående engelska ord skulle exempelvis svenska ord som ”dån”, ”smäll”, ”duns” och ”plask” användas.

84. *bari'bari'mogu'* (OP s. 100)

KRUNCH, KRAS, KRAS! (s. 98)

Ovanstående ord är en kombination av två olika onomatopoetiska ord, *baribari*⁵⁰, här ljudet av något som knaprar när det tuggas, samt *mogumogu*⁵¹, ljudet av att tugga på något. Översättningen sker med en blandning mellan engelska och svenska. ”KRUNCH” kommer från engelskans *crunch*⁵², ljudet av något som krossas eller pulviseras.

85. *fufufu!* (OP s. 15)

HA, HA, HA (s. 13)

86. *uooooo* (OP s. 5)

JIPPIE (s. 3)

87. *fu'* (MC s. 36)

hmff! (s. 36)

50 Fukuda, *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*, s. 98-99

51 *Kenkyusha's New Japanese-English Dictionary*

52 *Oxford Dictionary of English*

En återkommande användning av onomatopoetiska översättningar är vid beskrivningar av känslor eller sinnestillstånd. 38 av de 318 onomatopoetiska översättningarna i den här gruppen tillhörde den här typen av användning.

88. *da'!!* (OP s. 31)

ZOSCH! (s. 29)

89. *don!* (OP s. 47)

WOMM! (s. 45)

90. *zaku'!!* (OP s. 115)

FRASH! (s. 113)

91. *dosu..dosu..* (OP s. 136)

ZING ZING (s. 134)

92. *batan* (DN s. 169)

BTAM (s. 169)

Den absolut största delen (205 av 318) av de onomatopoetiska översättningarna var diverse ljudeffekter. Även många av dessa ord verkar vara klart inspirerade av engelska ord. Vidare verkar de, jämfört med de japanska onomatopoetiska orden, inte heller ha någon konkret eller specifik betydelse.

5.6 Jämförelse mellan mangaserier

Tabell 7. Antal onomatopoetiska ord i de olika mangaböckerna

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Totalt
One Piece	21	51	88	160
Naruto	7	17	50	74
Death Note	19	11	79	109
Conan	22	43	247	312

Antalet onomatopoetiska ord i de fyra mangaböckerna varierade en hel del. Minst hade Naruto på 11,4%, följt av Death Note på 16,6%, One Piece på 24,4% och Mästerdetektiven Conan på 47,6%. Ord tillhörande grupp 3 var de klart vanligaste onomatopoetiska orden i mangaböckerna och visar, jämfört med Flyxes studie⁵³, att *giongo* är betydligt vanligare i manga än skönlitterära verk.

⁵³ Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 10

5.7 Jämförelse mellan översättare

Tabell 8. Grupp 1 översättningar indelade efter översättare

	Adj.	Adv.	Ver.	VR.	Sub.	Oms.	Ute.	Ono.	Int.
OP	4	2	2	*	1	6	6	*	*
NA	*	2	1	*	*	1	3	*	*
DN	3	5	*	*	*	9	2	*	*
MC	4	2	9	*	1	1	5	*	*

Översättningsmetoderna som användes till grupp 1 varierade inte särskilt mycket mellan översättarna, bortsett från antalet ord som översattes som verb. Nästan alla av dessa översättningar gjordes av översättaren av Mästerdetektiven Conan.

Tabell 9. Grupp 2 översättningar indelade efter översättare

	Adj.	Adv.	Ver.	VR.	Sub.	Oms.	Ute.	Ono.	Int.
OP	*	*	*	15	1	*	29	6	*
NA	*	*	*	10	*	*	*	7	*
DN	*	*	2	4	*	*	1	4	*
MC	*	*	*	7	*	*	14	22	*

Översättarna höll sig ganska jämna vid översättningarna av grupp 2 *gitaigo*, bortsett från att översättaren av Mästerdetektiven Conan och One Piece oftare använde sig av utelämningar och onomatopoetiska översättningar än de andra.

Tabell 10. Grupp 3 översättningar indelade efter översättare

	Adj.	Adv.	Ver.	VR.	Sub.	Oms.	Ute.	Ono.	Int.
OP	*	*	*	11	*	*	30	46	1
NA	*	*	*	12	*	*	1	37	*
DN	*	*	1	14	*	*	1	63	*
MC	*	*	*	35	*	*	39	172	2

Bland översättningarna av grupp 3 *giongo* var det tre översättningsmetoder som stod ut, nämligen översättningar till verbrötter, onomatopoetiska översättningar och utelämningar. Jämfört med Flyxes studie där endast två av de 25 onomatopoetiska orden av typen *giongo* översattes onomatopoetiskt⁵⁴, översattes här närmare 70% av *giongo* i grupp 3 onomatopoetiskt. Två översättningsmetoder, översättningar till interjektioner och verb, användes väldigt sällan jämfört med de andra metoderna.

⁵⁴ Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 11

6. Slutsats och diskussion

Efter att ha analyserat svenska översättningar av japanska onomatopoetiska ord står det klart att vissa former och böjningar på svenska har en tendens att användas oftare än andra, samt att vissa typer av onomatopoetiska ord skapar större problem för översättarna.

Bland översättningarna i grupp 1, alltså översättningarna av ord och meningar tagna ur pratbubblorna i mangaböckerna, var översättningsmetoderna förhållandevis jämna. Ingen form eller ordklass användes betydligt oftare än andra, däremot var översättningar till substantiv klart färre än övriga ordklasser. I endast ett fall av 69 användes substantiv för att översätta det japanska onomatopoetiska ordet.

Störst problem av de onomatopoetiska orden i grupp 1 verkar ord i formen *gitaigo* + *to* ha gett, där fyra ord av 11 utelämnades i översättningen. Vidare verkar även *giongo* i grupp 1 skapa problem, av de tre exempel av denna sort som hittades utelämnades en översättning för två av dessa. Med tanke på det låga antalet grupp 1 *giongo* som hittades går det dock inte att säga med någon större säkerhet om det alltid ser ut så, men om man även tittar på resultatet i Flyxes studie, där just *giongo* verkar ha slutat i en utelämning oftare än andra (drygt 8% jämfört med exempelvis 4% av orden av formen CVQ/N och CV ri⁵⁵), tyder mycket på att *giongo* kan vara problematiskt för översättarna.

När man analyserar översättningar av manga bör man dock ha i åtanke, att översättarna av den här typen av litteratur, jämfört med exempelvis översättare av skönlitteratur, har ett ganska begränsat utrymme att översätta på. Pratbubblorna i mangateckningarna har en bestämd storlek för att inte dölja vad som händer i scenen, så ord som annars skulle kunna översättas med exempelvis en parafraas kanske utelämnas helt då utrymmet helt enkelt inte räcker till.

Det här stöds även av resultatet av Martin Flyxes analys, där antalet onomatopoetiska ord som slutade i utelämningar är betydligt lägre än bland översättningarna av manga⁵⁶, något som tyder på att en större frihet när det gäller utrymme gör det lättare för översättarna att få med översättningar av annars svåröversatta onomatopoetiska ord.

Bland översättningarna i grupp 2 och 3, onomatopoetiska ord tagna ur bakgrunden av mangateckningarna, var onomatopoetiska översättningar och översättningar till verbrötter de mest förekommande. Vid 357 tillfällen användes onomatopoetiska översättningar och vid 108 tillfällen användes verbrötter, som tillsammans utgjorde närmare 80% av översättningarna i grupp 2 och 3.

⁵⁵ Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 29-30

⁵⁶ Ibid, s. 29-30, 32

Översättningar med hjälp av verbens rötter visade sig vara en väldigt elegant och detaljerad metod att översätta onomatopoetiska ord på. Svenskan, liksom engelskan, förlitar sig ofta på verb för att förmedla ett budskap, så en översättning med hjälp av verbrötter gör översättningen mer detaljrik och ger oss en bättre bild av vad det ursprungliga japanska ordet vill säga än om man skulle översätta det till exempelvis ett onomatopoetiskt ord. Ett bra exempel är *poripori*, som i den svenska översättningen blev ”KRAFS KRAFS”. Kraf, från krafsa, förklarar inte enbart vad som sker, det gör den även desto mer livlig då man kan föreställa sig hur det låter när någon kliar sig i huvudet.

Översättningar av den här typen är dock troligtvis endast möjligt när det handlar om översättning av manga, och då framförallt vid översättning av onomatopoetiska ord som står i bakgrunden av texterna. I Flyxes studie hittades inga översättningar gjorda med verbens rötter, då det helt enkelt inte passar in i ett skönlitterärt verk.

Den absolut vanligaste metoden för översättning av grupp 1 och 2 onomatopoetiska ord var en onomatopoetisk översättning. Jämför man med de resultaten Flyxe fick av sin analys, där väldigt få översättningar var rent onomatopoetiska, pekar det mesta på att en onomatopoetisk översättning är bättre lämpad till just manga. Flyxe skriver i sin studie att onomatopoetiska ord i svenskan ofta har en barnlig och ibland en något obildad nyans, som kan vara en av anledningarna till att onomatopoetikon ibland undviks i svenska översättningar av skönlitterära verk⁵⁷. Att manga ofta är riktat mot just de yngre generationerna gör att onomatopoetiska ord kan användas i en ganska stor utsträckning, även om språket har en barnlig ton.

En oväntad upptäckt var att en stor del av dessa översättningar dock inte var svenska, utan var ord direkt tagna från eller klart inspirerade av engelskan. 17 av de 39 onomatopoetiska översättningarna i grupp 2 och 75 av de 318 onomatopoetiska översättningarna i grupp 3 var antingen engelska ord eller engelska ord omskrivna till att se mer svenska ut (till exempel ”klakk” från engelskans *clack*).

Vidare var även en stor del av de ljudeffekter, som de flesta onomatopoetiska ord översattes till, tydligt inspirerade av engelskan, däribland ljud såsom ”BLAM!” och många ljud som börjar på z-, en bokstav som inte används särskilt ofta i svenskan. Att engelskan används så ofta för att översätta onomatopoetiska ord onomatopoetiskt visar på att svenskan är ett onomatopoetiskt fattigt språk, inte minst jämfört med japanskan men även jämfört med engelskan.

⁵⁷ Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 32

Jämför man de här resultaten med Flyxes studie, där ingen översättare använde sig av engelska eller av ord klart inspirerade av engelskan, kan man dra slutsatsen att översättare av manga troligtvis inte har lika många regler att följa som en översättare av skönlitterära verk har. Detta kan bero på att språket som används i manga, jämfört med det språk som används i skönlitterära böcker, inte nödvändigtvis behöver vara helt korrekt, då manga nästan enbart innehåller konversationer och informellt talspråk, ofta riktat mot en yngre publik.

Ett problem som finns med de onomatopoetiska översättningarna är dock att, jämfört med dess ursprungliga japanska ord så tappas en stor del av betydelsen. Bortsett från de absolut vanligaste ljuden i svenskan och engelskan är det väldigt svårt att avgöra vad det är som orsakar ljuden, och som fallet är i manga, vad det ljudet innebär. Ett bra exempel på det är ljudet av fotsteg som förekommer ofta i de fyra mangaböckerna som användes i den här studien. Läser man böckerna på japanska ger det onomatopoetiska ordet en beskrivning av vad det är för skor personen bär och på vilket underlag det är personen går på, något som inte alltid kommer fram i den svenska översättningen.

Flyxe skriver att en översättning kan utelämnas på grund av den förstärkande effekt det onomatopoetiska ordet för med sig.⁵⁸ Detta verkar även vara fallet med utelämningarna i grupp 3, där drygt 15% av de onomatopoetiska orden inte översattes. Det mesta tyder på att översättarna valt att utelämnas dessa ord inte för att de är svåröversatta, utan för att de inte anses vara särskilt betydelsefulla och för att de oftast används för att förstärka händelserna, till exempel olika ljudeffekter vid slagsmål, något som ofta känns överflödigt i svenska översättningar.

Däremot så verkar grupp 2 *gitaigo* ha gett översättarna en del problem, där över 35% av orden lämnades översatta. Till skillnad från de onomatopoetiska orden i grupp 3 har orden i grupp 2 en mer beskrivande roll. De används bland annat till att beskriva hur någon utför arbetet i scenen, vilket sinnestillstånd personen befinner sig i eller vilka känslor personen känner. Anledningen till att just dessa ord är förhållandevis svåra att översätta beror troligtvis på, att det i svenskan saknas ord som innehåller lika mycket information som ett japanskt onomatopoetiskt ord. Där det i japansk manga räcker med ett ord för att detaljerat beskriva en scen, skulle en svensk översättning ofta behöva en längre och mer ingående förklaring, något som inte passar i bakgrunden av en manga.

Ett sätt att översätta dessa mer svåröversatta onomatopoetiska ord skulle kunna vara att använda sig av verbens rötter, men en upprepad användning av en sådan form skulle kunna leda till att översättningen blir stel och att mangan förlorar sitt flyt.

58 Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 33

De sex översättningsmetoder⁵⁹ som Flyxe identifierade i sin analys förkommer även vid översättning av manga, men betydligt fler onomatopoetiska ord i de skönlitterära böcker som Flyxe analyserade översattes adjektiviskt eller adverbliellt, jämfört med översättningarna av de onomatopoetiska orden i den här studien.

Vidare förekommer det tre översättningsmetoder bland översättarna av manga som inte användes av översättarna av de skönlitterära verken i Flyxes studie, nämligen översättningar till interjektioner, substantiv samt verbens rötter. Majoriteten av dessa översättningar återfinns dock i bakgrunden av mangaböckerna och står då oftast ensamma, något som inte ofta är fallet med skönlitterära böcker.

Mängden onomatopoetiska ord i de olika mangaböckerna skiljde sig ganska markant åt mellan varandra. Naruto hade minst onomatopoetiska ord på 74 stycken, följt av Death Note på 109, One Piece på 160 samt Mästerdetektiven Conan på 312. Det är dock svårt att dra några slutsatser efter att ha läst endast fyra mangavolymer, men det mesta pekar på att, manga riktat mot en yngre publik (Mästerdetektiven Conan, One Piece) innehåller fler onomatopoetiska ord än manga riktat mot en lite äldre publik (Death Note, Naruto).

Precis som med mängden onomatopoetiska ord i mangaböckerna är det också svårt att dra någon definitiv slutsats kring översättarnas val av översättningsmetoder efter att endast ha analyserat fyra böcker, men av vad man kan se i den här analysen använder sig översättarna i stort sett samma översättningsmetoder, med endast några få undantag. Den största skillnaden var att översättaren av One Piece och Mästerdetektiven Conan stod för nästan alla utelämnningar, men utan att jämföra olika översättningar av samma verk samt olika översättningar av samma översättare är det svårt att få någon närmare bild av hur översättningsmetoderna varierar mellan översättarna.

Jämfört med översättare av skönlitterära böcker har översättare av manga ett något begränsat utrymme att arbeta på som gör vissa översättningar mer problematiska, men istället behöver de inte vara lika språkligt korrekta och de har dessutom bilderna i mangaböckerna till sin hjälp för att beskriva vad som sker. Även om allting inte beskrivs i text, kan man med hjälp av bilderna ändå förstå precis vad som händer, en lyx som översättare av skönlitteratur inte har tillgång till.

Då det inte finns någon direkt motsvarighet till många onomatopoetiska uttryck är det oundvikligt att stöta på problem vid översättning av dessa ord, men analysen i den här uppsatsen har visat att man på en rad olika sätt kan översätta japanska onomatopoetiska ord till den onomatopoetiskt fattiga svenskan, utan att förlora känslan och betydelsen från källordet.

59 Flyxe, *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish*, s. 29

7. Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att skapa en klarare bild av hur japanska onomatopoetiska ord i manga översätts till svenska, och att genom en analys ta reda på om någon översättningsmetod används oftare än andra eller om vissa onomatopoetiska ord skapar större problem än andra.

Jag har utgått ifrån följande frågeställningar:

- Används någon form eller ordklass mer än andra i de svenska översättningarna?
- Skapar någon typ av onomatopoetiska ord större problem än andra?
- Skiljer sig översättningsmetoderna åt mellan översättare av skönlitteratur och manga?
- Skiljer sig mängden onomatopoetiska ord åt mellan mangaböckerna?
- Skiljer sig översättningsmetoderna åt mellan översättarna?

Jag har hämtat 655 exempel på onomatopoetiska ord från den första volymen av One Piece, volym 34 av Naruto, volym 8 av Death Note samt från den första volymen av Mästerdetektiven Conan. Min uppsats är en jämförelse och analys av hur dessa onomatopoetiska ord översätts i den motsvarande svenska upplagan av samma manga.

Av min analys framgick det att vissa ordklasser och former hade en tendens att användas oftare än andra, till exempel verbens rötter. Jag fann även mindre vanliga översättningsmetoder, däribland interjektioner och substantiv. Det framgick även att vissa typer av onomatopoetiska ord skapade större problem för översättarna än andra, till exempel *giongo* som förekom i konversation och beskrivande *gitaigo* från bakgrunden av mangateckningarna.

En oväntad upptäckt var att många av de onomatopoetiska översättningarna inte gjordes på svenska utan översattes till ord tagna direkt från engelskan, eller till ord klart inspirerade av engelskan.

Analysen visade att det finns en mängd olika sätt att översätta japanska onomatopoetiska ord på, trots att svenskan är ett så onomatopoetiskt fattigt språk.

8. Källförteckning och referenser

Akutsu, Satoru. *giongo gitaigo, e de wakaruu*. ALC Press, Tokyo, 1994

Edström, Bert. *Japanese Onomatopoeic Words- a Research Note*. Orientaliska Studier, No. 65, Stockholm, 1989

Flyxe, Martin. *Translation of Japanese onomatopoeia into Swedish- with focus on lexicalization*. Magisteruppsats, Göteborgs Universitet, 2001

Fukuda, Hiroko. *Jazz Up Your Japanese with Onomatopoeia*. Kodansha International Ltd., Tokyo, 2003

Hamano, Shoko. *The Sound-Symbolic System of Japanese*. CSLI Publications, USA, 1998

Hayase, Mitsuaki. *Eigoyaku wo tooshite mita nihongo no giseigo no tokuchou*. Kansai Gaikokugo Daigaku Kenkyuu Ronshuu, No. 28, 1978

Inose, Hiroko. *Translating Japanese onomatopoeia and mimetic words*. Sendebarr, No. 20, Universidad de Granada, Granada, 2009

Johnson-Woods, Toni. *Manga: An Anthology of Global and Cultural Perspectives*. Continuum Intl., NY, 2010

Jorden, Eleanor. *Giseigo-gitaigo to Eigo*. Nichi-Eigo Hikaku Kouza 4, 1982

Takehi, Hisao. *Onomatopoeic Expressions in Japanese and English*. Proceedings of the XIIIth International Congress of Linguistics, Tokyo, 29/8-4/9 1982

Tamori, Ikuhiro och Schourup, Lawrence. *Onomatopoe- Keitai to Imi*. Kuroshio Shuppan, Tokyo, 1999

Elektroniska dokument

Kenkyusha's New Japanese-English Dictionary. 5th Edition, CD-ROM, Kenkyusha, 2004

Minna no nihonGO!. Avsnitt 6, Nihon Housou Kyoukai (NHK), 2010-05-13

Oxford Dictionary of English, Oxford University Press, 2003 [Elektronisk upplaga i CASIO XD-GW9600]

Manga

Aoyama, Gosho. *Meitantei Konan Volume 1*. Shogakukan Inc., Tokyo, 1994

_____, *Mästerdetektiven Conan Volym 1*. Översatt av Simon Lundström, Egmont Kärnan AB, 2004

Kishimoto, Masashi. *Naruto Volume 34*. Shueisha, Tokyo, 1999

_____, *Naruto Volym 34*. Översatt av Magnus Johansson, Bonnier Carlsen, Stockholm, 2011

Oda, Eiichiro. *One Piece Volume 1*. Shueisha, Tokyo, 1997

_____, *One Piece Volym 1*. Översatt av Simon Lundström, Bonnier Carlsen, Stockholm, 2011

Ohba, Tsugumi & Obata, Takeshi. *Death Note Volume 8*. Shueisha, Tokyo, 2003

_____, *Death Note Volym 8*. Översatt av Kami Anani, Egmont Kärnan AB, 2009